



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Honorii || Avgvstodvnen-||sis Ecclesiae Presbyteri De ||
Praedestinatione Et Libero Ar-||bitrio Dialogus, nunquàm
antehac || typis expressus**

Honorius <Augustodunensis>

Köln, 1552

VD16 H 4771

Reverendo in Christo Patri , Domino Hermanno A` Bovcheim, Insignis
Monasterij Brunuuylensis Abbati, Georgius Cassander S. D.

urn:nbn:de:hbz:466:1-29827

REVEREN DO IN CHRISTO

PATRI, DOMINO HERMANO
NO A' BOVCHEIM, INSIGNIS MONA-
sterij Brunuuylerenſis Abbati, Geor-
gius Caſſander S. D.



Agnae iam olim nō modò Paganorum
Philosophis cum Theologis Christia-
norum, uerū etiam Philosophis &
Theologis inter ipsos de praescientia
& praedestinatione Dei, & humanae uoluntatis li-
bertate, dissensiones contentionesq; fuere. Nonnulli
enim ueterum Philosophorum ita fato, in quo pro-
uidencia continetur, omnia fieri censuerunt, ut id
ipsum fatum uoluntatibus hominum uim necessita-
tis afferret: in qua sententia, ut est author Cicero,
Democritus, Heraclitus, Empedocles, Aristoteles
fuit. Stoici quoq; fatum ex caussarū serie sempiter-
na connectentes, illud tamen ad diuinam prouiden-
tiam retulerunt, in quo tantam esse uim uoluerunt,
ut etiam hominum uoluntates necessitate huius fati
prouidentiaeq; deuinxerint. Chrysippus uerò ita
prouidentiam & fatum asserebat, ut necessitatē ef-
fugere, & animorum uoluntarios motus retinere,

† ij assena

EPISTOLA.

assensiones & actiones in nostra esse potestate, defendere conaretur. Manichæi uerò duas in homine animas asserentes, unam bonam, alteram malam: omnia bona & mala non libero uoluntatis arbitrio, sed duabus illis animabus assignabāt. Alij uerò præscientia futurorum constituta, libertatem uoluntatis prorsus euertere & tolli existimabant: quare cum utrumq; arbitrarentur esse nõ posse, reiecta præscientia liberum uoluntatis arbitriũ elegerunt, quã sententiam apertè Cicero secũdo de Diuinatione libro tuetur, quam cõtrà Augustinus grauitè eruditeq; refellit, mediamq; inter hæc duo extrema sententiã tenendã esse docet: qua & Deum omnia scire antequã fiant, & uoluntate nos libera facere quicquid à nobis, non nisi uolẽtibus nobis fiat, credamus. Hãc uerò uoluntatis libertatem, contagione, quam à primi parentis peccato hausit natura, usque adeò afflictam & debilitatam, ut ad malum, cui mancipata est, sua quidem illa sponte ferretur: ad bonum uerò, hoc est ueram innocentiam & iustitiam, à qua defecit, non nisi iuuante & renouante gratia, ullo modo aspirare potuerit. Atq; hanc quidem sententiam, quæ præscientiam Dei cum uoluntatis libertate conciliabat, ecclesia sine magna admodum controversia tãquã firmam & indubitatam tenebat, donec extitit Pelagius, eiusq; perfidiæ socij Coelestius

& III.

DEDICATORIA.

Et Julianus, qui philosophicis nimium rationibus si-
 si, sinceritatem fidei Christianae impijs disputationi-
 bus contaminarunt, qui uoluntatis arbitrium usque
 eò extulerunt, ut gratiae Dei aut nullum aut perexi-
 guum locum reliquerint, quando quidem asseruere
 eam secundum merita nostra donari, qui quidem fuit
 error eorū capitalis, ex eo tamen fonte ductus, quod
 cladis illius quā peccato primi hominis uniuersum
 genus humanum accepit, magnitudinem, atq; ex cō-
 sequenti diuinæ gratiae ad eius instaurationem, uim
 et necessitatem non satis perspexerint. Quod do-
 gma Pelagius eiusq; socij cum in tā multos et aper-
 tos scripturae locos incurreret, ut id aperte tueri nō
 possent, neq; conceptum animo uirus penitus abie-
 cissent, errorē suum quo minus animaduertetur,
 et imperitioribus fucum facerent, subindē mutato
 orationis colore coelabant. Primum enim aiebant, se
 non penitus gratiam tollere, uerū eam cum ad in-
 cipiendam, tum perficiendā salutem nostram neces-
 sariam asseriebant. Verū tandem deprehēsum est
 ab eis gratiae nomine cum naturam, tum legem, tum
 doctrinam, tum cohortationes, promissiones, ac mi-
 nas atq; terrores, aliaq; his similia, quibus uolūtatis
 arbitrium ad salutem suam quærendam incitaretur
 atq; extimularetur, intelligi. Ne uerò peculiarē gra-
 tiam Dei, quæ nobis per Christū allata est, prorsus

1. Retra. 9

Prof. de li-
be. arb. cō-
tra Ruff.

August. de
nat. & grā.
cap. 14.

† iij abij=

EPISTOLA.

abijcere uiderentur, eius uim in eo tantum consti-
 tuebant, ut per eam præterita peccata condonaren-
 tur, eamq; solam esse quæ nullis operum meritis tri-
 bueretur. Vt uerò futura peccata uitentur, & uita
 eterna obtineatur, id proprijs arbitrij & uoluntatis
 uiribus fieri confirmarunt. Ad exequenda uerò
 Dei mādāta hætenus ualere gratiam, ut quod natura
 per se quidem illa possit, id tamen per gratiā faci-
 cilius redderetur. Cùm & hic stare nullo modo possent,
 eò confugerunt ut dicerent, & si nõ datur ullo
 modo gratia secūdam merita bonorū operum, cum
 ex ipsa sit initium benè operandi, dari tamen eam
 pro meritis bonæ uoluntatis, ex qua initium fidei
 qua uocationi diuinæ assentiamur, existeret. Atque
 hæc sententia non modò Pelagianum, uerumetiam nõ
 nullos qui à Pelagiano dogmate alieni haberi uole-
 bant, incautos inuoluit. Satis enim sibi ad illud
 uitandū esse putabant, si crederent uoluntatē homi-
 nis ad benè operandum gratia Dei præueniri, ipsam
 autem fidem qua credimus & assentimur diuinæ
 uocationi, propriam esse homini, & in ea
 quam à natura accepit uoluntatis libertate posita
 esse iudicabant. In quo errore se aliquando ipsi
 uersatum fuisse Augustinus ingenuè confite-
 tur, nempe quòd credimus nostrum esse, quòd autem
 operamur bonum illius esse qui credētibus dat
 Spiritus

De nat. &
 grā. ca. 14.

DEDICATORIA.

Spiritum Sanctum. Item fidem qua in Deum cre-
damus non esse donum Dei, sed à nobis esse in no-
bis, neque aliter fidem Dei gratia præueniri, nisi
quia prædicatio ueritatis eam præcedat, ut autem
prædicato Euangelio consentiremus, nostrum esse
propriū, & nobis ex nobis esse arbitratur. Quæ
suum errorem cum in Retractationum libris, tum
in præclaro illo opere de Prædestinatione Sancto-
rum agnouit atq; correxit. Hæc autem liberi arbi-
trij quæstio etiam prædestinationem complecteba-
tur. Pelagiani enim prædestinationis causam quo-
dammodo in futuris cuiusq; operibus & meritis cõ-
stituebant, quæ sententia in idem absurdum incide-
bat, nempè gratiam Dei secundum merita nostra da-
ri: quod cum Augustinus etiam ante Pelagianismū
ortum perspiceret, sic existimabat, nō elegisse Deū
opera cuiusquam in præscientia, utpote quæ ipse
esset daturus, sed fidem tantummodo, ut uidelicet
quem sibi crediturum esse præsciuerit, ipsum eli-
geret, cui Spiritum Sanctum daret, qui error cum
superiore prorsus consentiebat, quare & ipsum
reiecit, & confutauit. Has igitur omnes Pelagij &
Pelagianismo affines opiniones post Palestinos
& Africanorū Patrum, tum & Innocentij & Zosi-
mi Romanorum Pontificum, tum in Concilijs, tum
in epistolis mutuo scriptis, edita decreta Beatus

De præde.
Sancto.

† iiij Augus

EPISTOLA.

Augustinus summa contentione magnaq; argumet-
torum vi, & sermonis copia confutandas & repri-
mendas sibi sumpsit, usque adeo ut nonnullis etiam
num uiuus calumniandi materiam præbuerit, qua-
si gratiam Dei nimium prædicando, liberum arbi-
trium tolleret: & sub gratiæ titulo necessitatem
quandam fatalem induceret. Itemq; peccatores non
ad iudicium modo, uerum etiam ad peccatum præ-
destinatos esse diceret. Post cuius obitum cum ma-
iorem heretici sua dogmata interpollandi, & mu-
tata forma proponendi, imperiti uerò censors sub
catholicorum specie latitantes calumniandi licen-
tiam se nactos arbitrarentur, horum conatibus Pro-
sper Aquitanicus se obiecit, ac Augustini innocen-
tiam, atque adeo ueritatem, quæ sub Augustini no-
mine periclitabatur, strenuè fortiterque defendit:
quem uirum his uerbis commendat Fulgentius: Cu-
ius, inquit, Augustini dicta, quia ipse, celeri præuen-
tus est obitu, Prosper uir eruditus & sanctus recta
defendit fide, & copioso sermone. Itē Hormisdas Pæ-
pa in suo Decreto, quod alij Gelasio tribuunt, omnia
eius opuscula approbat, eumq; uirum religiosissimū
appellat. Eo tēpore extitere quidam qui Pelagiani
nominis inuidiam metuentes, & Euangelicæ synce-
ritatis lucem non ferentes, nouam quandā, & inter
hec quodammodo mediam, sed nō minus à uerita-
tis rec

DEDICATORIA.

autem Christi, si modò simul patimur, ut unà cum
 illo glorificemur. Gratia igitur glorificatiōis & ui-
 te æternæ, ex diuino instituto gratiã iustificationis,
 in qua & fides & pœnitentia, & bona opera conti-
 nentur, annexam habet atq; coniunctam. Cui igitur
 Deus in futuro seculo prædestinauit uitã & immor-
 talitatem, eidem & in præsentì donat pœnitentiam
 ad uitam & iustitiam, qua iter est ad immortalita-
 tem. Quàmuis hoc pœnitentiæ & iustitiæ tempus,
 uariè pro arcana sua & incomprehensibili sapiëntia
 dispenset. Rectè itaq; Fulgentius: cum Deus, inquit,
 uitam æternã donat, opus suum quod inchoauit, iu-
 stificans impiũ, perficit, glorificans iustum. Hæc aut
 utraq; gratia, & uita bona, & uita æterna in Chri-
 sto Iesu domino nostro est, de plenitudine quippe
 eius nos omnes accepimus, & gratiam pro gratia,
 gratiam glorificationis æternæ, pro gratia iustifica-
 tionis indebitæ. Nõ est igitur quòd uereamur ne fi-
 ducia prædestinationis elationem pariat, & ignauia
 alat, cum potius contrã recta prædestinationis fidu-
 cia fastum & superbiam omnem retundat, ignauia
 & socordiam excutiat, & benè operandi, diuinæq;
 uoluntati obtemperandi studium & alacritatẽ exci-
 tet & inflammet. Nisi fortè dicamus, ægrum si se ex
 morbo conualiturum credat, gubernatorem si peri-
 cula se euasurum, imperatorem si in prælio supera-
 turum

EPISTOLA.

turum confidat, continuo illum medicos & pharma-
 ca omnia aspernaturum, horum uero, illum cum flu-
 ctibus luctandi, hunc cum hostibus configendi stu-
 dium & diligentiam remissurum. Quid agricola,
 si quis illi uates ubertatem uini frumentiq; prome-
 serit, an ideo pastinandi, occandi, serendiq; labores
 defugiet, an potius ad eos alacriter capeffendos ex-
 timulabitur? Quare non sic impiè ratiocinandum,
 sed potius sic cogitandum & conandum existimo,
 ut per studium bonorum operum predestinationis
 & glorificationis fiduciam nutriamus & am-
 plificemus, atque ut Petrus monet, uocationem nos-
 tram certam faciamus, utpote cum sciamus labo-
 rem iam nostrum non esse inanem, uerum omnibus
 laboribus & calamitatibus nostris amplissimam a-
 pud Deum mercedem esse repositam, ac per multa
 difficultates & afflictiones iter patere ad re-
 gnum Dei & immortalitatem. Pulchrè itaque Bern-
 nardus: Sunt, inquit, ea quæ dicuntur merita, oc-
 culte predestinationis indicia, futurae sclicitatis
 presagia, uia regni, non causa regnandi. Neque
 rursum metu reprobationis à benè operando re-
 tardemur, quin potius credendo in Christum, &
 operibus pietatis præceptisq; eius, quod ex ipsius
 gratia in nobis est, obtemperando, nos non esse re-
 probos confirmemus, & mentibus nostris persua-
 deamus.

DEDICATORIA.

deamus. Neque enim *eternae praedestinationis, &*
future glorificationis arcanum aliter quam his tan-
quam medijs & interiectis signis & argumentis
cognosci & deprehendi potest. Cum igitur omnis
qui CHRISTVM audit, & credit ei à quo mis-
sus est, ipso id confirmante, habeat uitam aeternam,
& in condemnationem non ueniat, neque cui-
quam uita aeterna & possessio regni detur, cui non
sit ea parata & praedestinata ante mundi consti-
tutionem, consequitur sanè omnem eum qui hu-
iusmodi uiua & per charitatem efficaci fide pra-
ditus sit, satis magnam habere caussam cur se non
prorsus diuinitus reiectum reprobatumque con-
fidat. Ita uidelicet quodam loco Bernardus docet, Serm. 5. de
nos de possibilitate salutis iam certos, de uolunta- dedic. tem.
te Dei per gratiam fidei confirmari, cum Spiritus
Dei testificans Spiritui nostro persuadeat nos esse
filios Dei, persuadeat inquam uocando & iustifi-
cando gratis per fidem, in quibus nimirum uelut
medius quidam transitus est ab aeterna praedesti-
natione ad futuram magnificationem. Nihil item
est quòd quisquam sibi exemplo latronis blan-
diatur, ut putet sibi poenitentiam & uitae emen-
dationem esse differendam, hac de causa, quòd si
praedestinatus sit, fore ut ante mortem poeniten-
tiae donum obtineat: neque enim hoc exemplum
cò spe

EPISTOLA.

eo spectat, ut impijs hominibus sceleratè uiuendi licentiam & occasionem præstet, sed ut nemo quantumuis uitã sceleratè transegerit, si diuinitus ei datum est ut pœniteat, de iustitia & æterna salute desperet. Cæteri uerò qui adhuc in impietate & uita prauitate persistunt, diuinosq; monitus, quibus ad pœnitentiam inuitantur, contemnunt, alia sibi è literis sacris loca proponant, Paulũ audiant, an diuinitus bonitatis Dei & patientiæ & longanimitatis contemnitis, ignorans quòd benignitas Dei ad pœnitentiã te inuitat? Tu uerò iuxta tuam duritiã & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram in die iræ, & representationis iusti iudicij Dei. Audiant & Sapientem

Eccles. 3 sapienter ita monentem: Multos decepit uana ipsorum persuasio, & opinio praua labefecit mētes eorum. Cor durum ad extremum malo multabitur, &

Eccle. 18 qui amat periculum, in eo peribit. Et alibi: Ante iudicium explora te ipsum, ut tempore animaduersionis ueniam consequare. Noli impediri quo minus in tempore uotum exoluas, neue differas usq; ad mortem iustificari. Quin & illud cogitent, fieri non raro, ut qui oblatum sibi diuinitus pœnitentiæ donum pertinaciter contemnūt, iusto Dei iudicio animi obstinatione, & cœcitate cordis percellantur. His igitur rebus adducti potius arctũ illud & salutare pœnitentiæ iter capeffant, quàm ut uana & præpostera præde-

DEDICATORIA.

prædestinatiōis fiducia decepti, latam illā & ampliā impietatis uiam insistentes, subita morte præuēti in æternū exitiū detrudantur. Neq; enim doctrina prædestinatiōis eò spectat ut filijs seculi peccādi audaciā subministret, sed ut filijs regni, aut si adhuc in peccato uersentur, respiscēdi, aut si iam cōciliati sunt, fortiter aduersa tolerādi, et strenuē in operibus pietatis perseuerandi, animum & uoluntatem suppeditet. Hæc breuiter in transcurso aduersus eos dicere uolui, qui salutiferā prædestinationis doctrinam aut sibi perniciosam faciunt, aut humano generi inutile & perniciosam esse dicunt, nō quidem subtiliter de his rebus disputans, sed ea tantummodo sumēs quæ in communi omnium Christianorum, & sacrarum literarum non prorsus rudium, cognitione sunt posita. Ad Honorium nostrū itaq; reuertor, qui quod in ipso fuit, catholicam ut dixi Augustini sententiā per uarios libros dispersam, in unum tanquā fascē collegit, & hominibus suæ ætatis perspicuo, ut ea tēpora ferebant, & ad captum suorum hominum accommodato dicendi genere exposuit & explicauit. In cuius tamen lectione hoc prudentem & æquum iudicem superuacaneū monere puto, ut si quid forte occurrat quod minus probet, aut durius dictum existimet, id aut commoda interpretatiōe subleuet, aut temporum conditioni condonet. Quod uerò ad
dictio

EPISTOLA.

ditionem spectat, moneo & rogo deliciares & politiores Lectores ne inculto & affectato dicendi genere, qui tum in usu erat, & eloquentia iam nomen & locum usurpauerat, deterreantur, sed aurum & gemmas etiam uilibus operimentis obuolutas non aspernandas esse putent. Quicquid igitur huius est, Venerande Pater, tibi dedicandum esse duxi, ut ex cuius bibliotheca sumptus esset hic liber, sub eius nominis auspicio in publico appareret. Consule igitur boni hoc nostrum studium, quod quamuis grauisima uoletudine afflicti, publicæ tamen utilitatis causa suscepimus, & literas literatosq; uiros colere & fouere perge, quod te cum in aliorum, tum in tui Andreae Coloniensis, nobis literarum causa familiaris, studijs excitandis & promouendis facere non sine uoluptate perspexi.

Vale. Colonie die Coenæ Domini. Anno M. D.

LII.

VITA